

Kahdennetkymmenennetkolmannet kansainväliset kielitieteen olympialaiset

Bukarest (Romania), 26. heinäkuuta – 2. elokuuta 2026

Henkilökohtaisen kilpailun tehtävät

Tehtävänratkaisun säännöt

Älä kopioi tehtäviä. Kirjoita jokainen ratkaisusi erilliselle paperille tai papereille. Kirjoita jokaiseen paperiin tehtävän numero, paikkasi numero ja sukunimesi. Muussa tapauksessa vastauksesi saatetaan arvioida virheellisesti.

Ellei toisin mainita, kuvaa aineistossa huomaamiasi sääntöjä tai säännönmukaisuuksia. Muussa tapauksessa vastauksesi ei tuota täysiä pisteitä.

Tehtävä nro 1 (20 pistettä). Alla on keskijupikin kielen sanoja sekä niiden foneettiset transkriptiot ja suomennokset. Kaikki esiintyvät Nortoninlahden murteessa (NI):

qasgulek	[ˈqaz.ɣu.ʒəkʰ]	<i>juovahylje</i>
nanevpak	[na.ˈnəf.pakʰ]	<i>iso järvi</i>
tep'liuq	[ˈtəp.ʒi.uqʰ]	<i>hän tekee kypsytettyjä kalanpäitä</i>
nav'pagtuq	[ˈnav.pax.tuqʰ]	<i>se meni oikeasti rikki</i>
qamiq'vak	[qa.ˈmiq.vakʰ]	<i>yöperhoslaji</i>
nat'rarkaq	[ˈnat.ɤax.kaqʰ]	<i>nahkasaappaiden pohjan materiaali</i>
calugun	[ca.ˈʒu.ɣun]	<i>nahkakaavin</i>
kaal'taaq	[ka.ˈaʒ.ta.aqʰ]	<i>pelikortti</i>
ullelluku	[u.ˈʔəʔ.ʔu.ku]	<i>kääntäen sen nurinpäin</i>
ilquineq	[ˈiʔ.qu.ˈiː.nəqʰ]	<i>kallo</i>
kaltuuvvilaq	[ˈkaʔ.tu.ˈuː.fi.ʒaqʰ]	<i>peruna</i>
kayangurngalnguq	[ka.ˈjaː.ɲuɤ.ˈɲaʒ.ɲuqʰ]	<i>soikea esine</i>
assikekeka	[a.ˈsiː.kə.ˈkək.ka]	<i>minä pidän hänestä</i>
paluteqerru	[pa.ˈʒuː.tə.ˈqəx.ɣu]	<i>sulje se, ole hyvä</i>
iggiggiayuli	[i.ˈxiː.xi.ˈaː.ju.ʒi]	<i>amerikanhuuhkaja</i>
ilalkumalria	[i.ˈʒaʔ.ku.ˈmaʒ.ɤi.a]	<i>uhri</i>
apepailgaku	[a.ˈpəp.pa.ˈiʒ.ɣa.ku]	<i>ennen kuin kysyy häneltä</i>
yuarutlertangqertuq	[ju.ˈaː.ɤutʰ.ˈʔəx.taŋ.ˈqəx.tuqʰ]	<i>on olemassa vanha laulu</i>
tutgarrlugaq	[ˈtutʰ.xax.ˈʔuː.ɣaqʰ]	<i>lapsenlapsi</i>
cuukvagtalek	[cu.ˈukʰ.fax.ˈtaː.ʒəkʰ]	<i>paikka, jossa on paljon haukia</i>
cangatenrituten	[ca.ˈɲaː.tən.ˈɤiː.tu.tən]	<i>sinussa ei ole mitään vikaa</i>
cungagcessvakartat	[cu.ˈɲax.cəs.ˈfaː.kaɣ.tatʰ]	<i>kuinka vihreitä ne ovat!</i>

Yllä olevista muodoista vain neljä viimeistä äännetään eri tavalla kielen toisessa murteessa, yleisessä keskijupikissa (YKJ). Alla on näiden muotojen foneettiset transkriptiot kuten ne äännetään YKJ:n murteessa:

tutgarllugaq	[ˈtutʰ.ˈxax.ɬu.ɣaqʰ]	<i>lapsenlapsi</i>
cuukvagtalek	[cu.ˈukʰ.ˈfax.ta.ɬəkʰ]	<i>paikka, jossa on paljon haukia</i>
cangatenrituten	[ca.ˈŋaː.ˈtən.ɕi.ˈtuː.tən]	<i>sinussa ei ole mitään vikaa</i>
cungagcessvakartat	[cu.ˈŋax.ˈcəs.fa.ˈkax.tatʰ]	<i>kuinka vihreitä ne ovat!</i>

(a) Kirjoita keskijupikin kielellä:

1.	[ˈmæt.qu.ˈɬəɬ.ɬi.ˈux.ta]	<i>luonnonsuojeluvirkailija</i>
2.	[qa.ˈjaː.pix.ˈkaː.ni]	<i>hänen oma tuleva aito kajakkinsa</i>
3.	[ta.ˈɬiː.xaqʰ]	<i>kajakissa käytettävä koukku</i>
4.	[ˈkəx.sa.ˈiɬ.ku.taɣʰ]	<i>koiran kuonokoppa</i>
5.	[ˈcup.ɣa.ˈfax.tuɣʰ]	<i>hän tunsu yhtäkkiä koti-ikävä</i>

Kun muoto pätee vain toisessa kahdesta murteesta (NI tai YKJ), kirjoita, kumpi murre on kyseessä.

(b) Kirjoita alla olevien muotojen foneettiset transkriptiot:

6.	aartartuq	<i>hänellä on tapana olla varovainen</i>
7.	akekataki	<i>ai!</i>
8.	negavgun	<i>pesusieninä käytettävä juuri</i>
9.	atasuak	<i>kesähousut</i>
10.	ner'ciquq	<i>hän syö (fut.)</i>
11.	alikenritaqa	<i>minä en pelkää sitä</i>
12.	neqlinrrarmek	<i>juuri äsken leikatusta kalasta</i>

Kun transkriptiot eroavat murteiden välillä, kirjoita molemmat ja ilmoita kummankin murre.

△ Keskijupikin kieli kuuluu eskimo-aleuttilaiseen kielikuntaan. Sitä puhuu noin 10 000 ihmistä Lounais-Alaskassa Yhdysvalloissa.

Merkki [ː] osoittaa pitkää vokaalia. Merkki [.] erottaa tavut. Merkki [ˈ] esiintyy painotetun tavun (tai painollisten tavujen) edessä.

[h] osoittaa edeltävän konsonantin aspiroitumista.

[ə] = *a* englannin sanassa *about*.

[c] ≈ *tš* sanassa *tšekki*.

[j] = *j* sanassa *joki*.

[ɬ] = *s* sanassa *sade*, mutta kieli on *l*:n lausumisasennossa; [ɬ] = [ɬ], mutta äännettäessä äänihuulet värisevät.

[ŋ] = *n* sanassa *kenkä*.

[q] = *k* sanassa *kala*, mutta taaempana suussa lausuttava.

[x] = *ch* saksan sanassa *Bach*; [ɣ] = [x], mutta äännettäessä äänihuulet värisevät.

[χ] = [x], mutta taaempana suussa lausuttava; [ɤ] = [χ], mutta äännettäessä äänihuulet värisevät.

—Lai Otsuka (konsultti: Sally Samson)

Tehtävä nro 2 (20 pistettä). Alla on jeli-dnjen kielen sanoja ja sanaliittoja sekä niiden suomennokset satunnaisessa järjestyksessä:

1. kpêdê	A. <i>musta</i>
2. kpêdêkpêdê	B. <i>erittäin valkoinen</i>
3. kpaapî ntóó	C. <i>paahdettaessa mustaksi muuttuva pähkinä</i>
4. kpaapî tp:oo	D. <i>pieni laiva</i>
5. nkéli tp:oo	E. <i>puussa on punaiset lehdet</i>
6. tpile kpaapîkpaapî	F. <i>valkoinen esine</i>
7. yi yâa taataa	G. <i>valkokakadun poikanen</i>

Alla on lisää jeli-dnjen kielen sanoja ja sanaliittoja sekä niiden suomennokset satunnaisessa järjestyksessä:

8. chêêpî mbwii miyó	H. <i>mehiläinen</i>
9. kinikini	I. <i>rautapalat</i>
10. límî k:ii	J. <i>eurooppalainen, ulkomaalainen</i>
11. mty:aamty:aa	K. <i>rasvainen</i>
12. mty:aa wee	L. <i>hyönteinen</i>
13. nkéli chêêpî pâa	M. <i>kaksi pitkää ja ohutta kiveä</i>
14. nkéli pi	N. <i>nopeasti ("kuin salama")</i>
15. tpile wee	O. <i>keppi</i>
16. yi mbwii	P. <i>makea</i>

Lopuksi alla on vielä lisää jeli-dnjen kielen sanoja ja sanaliittoja sekä niiden suomennokset satunnaisessa järjestyksessä:

17. kémi nt:uu	Q. <i>alkoholijuoma</i>
18. k:ii miyó	R. <i>ruumis (jäännökset)</i>
19. nkéli mbwaa	S. <i>silmämuna</i>
20. ngwolo nt:uu	T. <i>vihreä käärme</i>
21. mbwaa	U. <i>suolistomato</i>
22. mwi pê	V. <i>pitkä ja laiha ihminen</i>
23. tpile pê k:ii kîgha nt:uu k:ii	W. <i>puunrungot</i>
24. pi mbwii	X. <i>kaksi banaanikasvia</i>
25. pi ntóó	Y. <i>(kypsymätön) mango</i>
26. tpile pê yi kuu yâa k:ii	Z. <i>vesi</i>
27. yi pâa	AA. <i>keltainen käärme</i>

(a) Yhdistä oikeat vastavuudet.

(b) Käännä suomeksi:

28. k:ii (tällä sanalla on kaksi merkitystä; anna molemmat)

29. kpaapî 30. kîgha 31. mty:aa 32. nkéli dnye 33. ngwolo 34. kémi kîgha nt:uu

(c) Käännä jeli-dnjen kieleksi:

BB. (hänen) poika(nsa)

EE. tuore, raaka

HH. Rosselin saari

CC. vihreä

FF. (kypsytön) hedelmä

DD. rasva

GG. musta ihminen

(d) Yhdistä seuraavat jeli-dnjen kielen sanat alla oleviin kuviin, tietäen, että **nté** $\approx$ **k:ii**.

35. kpaapî tp:oo kpaapî tp:oo

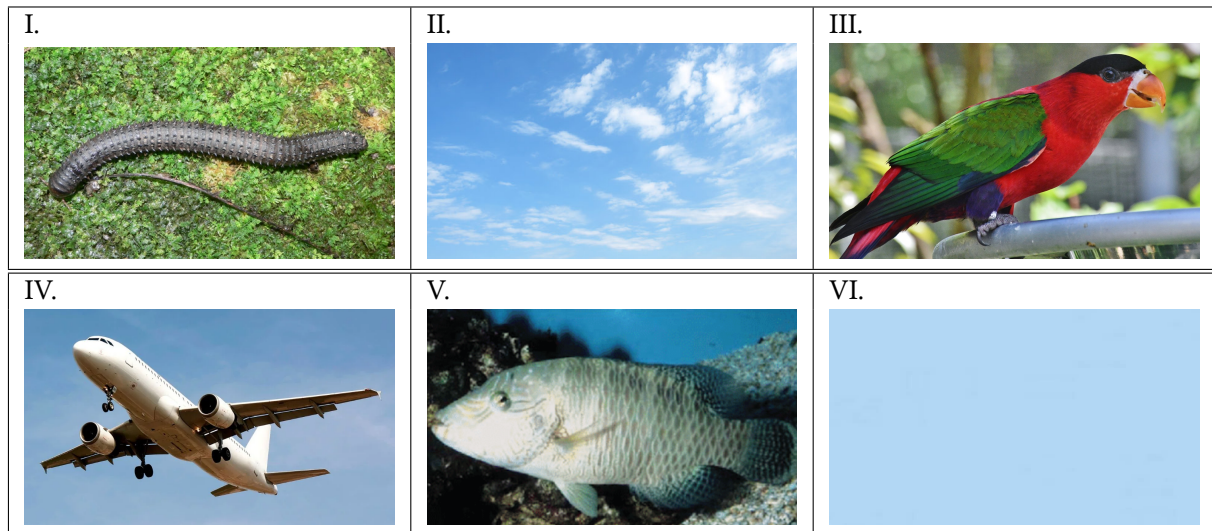
36. mbóó

37. mbóó nté

38. mbóó p:uu nkéli

39. pê pê

40. taa

(e) Selitä, miten värit ilmaistaan jeli-dnjen kielessä.

⚠ Lisäselityksiä (vastausten lisäksi) ei vaadita eikä arvioida.

Jeli-dnjen kieli (Yéfi Dnye) on tällä hetkellä luokittelematon ja saattaa olla isolaattikieli. Sitä puhuu noin 5000 ihmistä Rosselin saarella kaakkoisessa Papua-Uudessa-Guineassa.

Valkokakadu on lintulaji. Papua-Uuden-Guinean eteläosa oli historiallisesti Britannian ja myöhemmin Australian hallinnon alaisuudessa.

â, ê, î, é, ó ovat vokaaleja. Merkki ☐ osoittaa seuraavan vokaalin nasalisaatiota.

—Dan-Mircea Mirea

Tehtävä nro 3 (20 pistettä). Alla on ikiton kielen lauseita sekä niiden suomennokset. Kun yhtä suomennosta vastaa useampi ikitonkielinen lause, on annettu kaikki mahdolliset ikitonkieliset lauseet.

1. **Ima paapaaja masiitiiri** – *Ema myisi kalan.*
2. **nu=iina isikirii iyyii** – *Hän katkaisisi tämän köyden.*
3. $\left\{ \begin{array}{l} \text{ki=iita masiitiiri Jaime} \\ \text{ki=Jaime masiitiiri iita} \end{array} \right\}$ – *Minä myisin talon Jaimelle.*
4. **nu=naajuukura simiimi** – *Hän kirjoitti kirjan.*
5. **ki=iina masiiri ikwani saawiri** – *Minä ostaisin tämän miehen viidakkoveitsen.¹*
6. **ki=iipi asuraaja sakiiri mira** – *Minä pureskelisin näiden lasten maniokkia.*
7. **Leo iipi siwiirarii ikwaniwiya** – *Leo vierailisi näiden miesten luona.*
8. **kia=Leo iita irikatajuurii** – *Sinä korjaisit Leon talon.*
9. **ki=simiitakura iimi simiimiya** – *Minä luin nämä kirjat.*
10. **nu=iimi irikatajuurii iiminaka** – *Hän korjaisi nämä kanootit.*
11. **kia=kariiniikura miisaji kajinani** – *Sinä huolehdi naisen eläimestä.*
12. **ki=simiitakura iina simiimi paajuuyaana** – *Minä luin tämän opettajan kirjan.²*
13. $\left\{ \begin{array}{l} \text{nu=paapaaja miitiiri iina ikwani} \\ \text{nu=iina miitiiri ikwani paapaaja} \end{array} \right\}$ – *Hän antaisi kalan tälle miehelle.*
14. **ki=nikikura iipi kaajiya iitimira** – *Minä näin näiden naisten eläimet.*
15. **kia=iina simiimiya simiitarii maaya** – *Sinä lukisit tämän lapsen kirjat.*
16. $\left\{ \begin{array}{l} \text{kia=iina masiitiiri simiimi paajuuyaana} \\ \text{kia=paajuuyaana masiitiiri iina simiimi} \end{array} \right\}$ – *Sinä myisit tämän kirjan opettajalle.*

(a) Käännä seuraavat lauseet suomeksi. Anna useampi suomennos, jos mahdollista. Jos jokin suomennos voidaan ymmärtää useammalla tavalla, lisää siihen selvennys.

17. **kia=iipi siwiirarii miisaji paajuuyaapi**
18. **nu=nikikura Leo paapaaja**
19. **ki=iina masiitiiri miisaji iimina**
20. **ki=iipi kariiniiri iina mira ikwani**

(b) Käännä seuraavat lauseet ikiton kieleksi. Anna useampi suomennos, jos mahdollista.

21. *Sinä ostit näiden lasten kanootit.*
22. *Sinä katkaisisit opettajan köyden.*
23. *Minä ostaisin näiden naisten talon.*
24. *Hän myisi nämä kirjat Emalle.*
25. *Minä korjaisin tämän näiden miesten kanootin.*

△ Ikiton kieli kuuluu zapparolaiseen kielikuntaan. Sitä puhuu alle 100 ihmistä Perun Amazonilla. **i** on vokaali. **j** = *h* sanassa *huuli*. Merkki $\square$ erottaa sanan kaksi osaa toisistaan. Ikiton kielessä on tooneja, mutta tässä tehtävässä toonit ovat jätetty pois yksinkertaisuuden vuoksi.

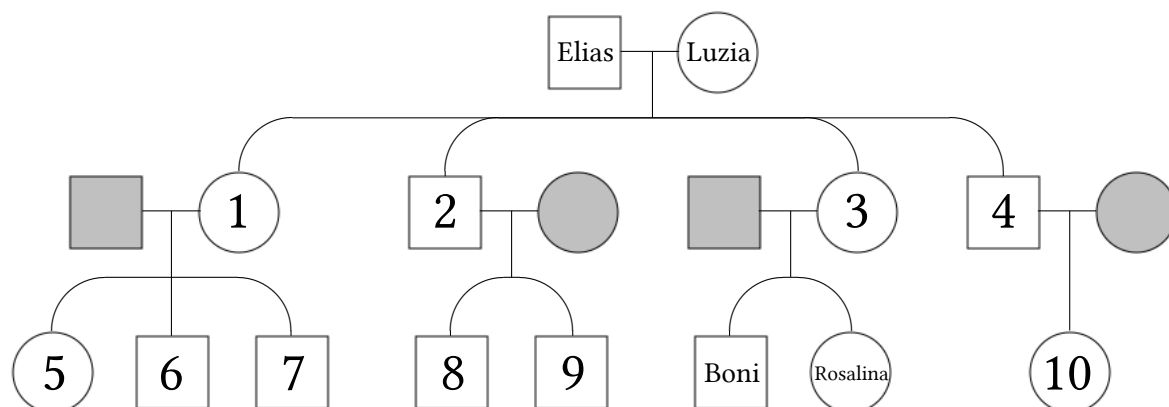
Ema, Jaime ja Leo ovat ihmisten nimiä.

—Eimear McKnight

¹eli, miehellä on useita viidakkoveitsiä, ja minä ostan tämän yhden.

²eli, useilla opettajilla on kirjoja, ja minä luin tälle opettajalle kuuluvan kirjan.

Tehtävä nro 4 (20 pistettä). Alla on sakurabiatin kielen puhujien sukupuu. Sukupuussa sisarukset on järjestetty vanhimmasta nuorimpaan vasemmalta oikealle.

□: mies ○: nainen ⊔: sisarukset —: avioliitto |: pojat ja tyttäret

Neljän perheenjäsenen nimi on annettu: vanhimman pariskunnan (Elias ja Luzia) ja kahden vanhimman henkilön (Boni ja Rosalina) nuorimmasta sukupolvea. Muut perheenjäsenet on merkitty alla kirjaimilla (A–J) ja esitetty sukupuussa numeroilla (1–10), ei välttämättä samassa järjestyksessä. Harmaalla merkityt henkilöt eivät esiinny tässä tehtävässä.

Tarkastele joitakin ilmauksia, joita nämä henkilöt voivat käyttää sukulaisuussuhteidensa kuvailemiseen. Jokaisessa sarakkeessa puhuja on vasemmalla ja hänen käyttämänsä ilmaukset ovat oikealla. Esimerkiksi G: **Elias abitop** tarkoittaa, että G sanoo ”Elias on abitop = minun ...ni”.

Elias: A otak H otaup	B: Rosalina omäykut A okoypet D otak E otaup I omäykut	F: C _____(iv) E okip G äsi I okoypet	H: Elias abitop B oyke C omäykut D _____(vi) E otaup
Luzia: B omëpit	C: I okoypet G äsi	G: Elias abitop Boni okupi mëpit A okupi B _____(v) E okwa taup F omëpit I omëpit	I: F okwa G äsi
Boni: J okip	D: Rosalina _____(ii) F okwa I okupi	J: B abitop F oyke I okoypet	
Rosalina: A äsi	E: C okip D _____(iii) J oyke		
A: Luzia äsi Rosalina omëpit B okwa D okwa tak E okwa taup F oykey mëpit G oykey I _____(i)			

- Yhdistä numerot (1–10) perheenjäseniin (A–J).
- Ilmoita perheenjäsenten (5–10) syntymäjärjestys.
- Täydennä tyhjät kohdat (i–vi). Jokaiseen aukkoon on vain yksi mahdollinen vastaus, mutta vastaus ei välttämättä ole vain yksisanainen.

△ Sakurabiatin kieli kuuluu tupilaisen kielikunnan tuparilaiseen haaraan. Sitä puhuu noin 13 ihmistä Brasilian Amazonin sademetsässä lähellä Bolivian rajaa.

u = u, mutta pyöristymättömin huulin sanottu. Merkki osoittaa vokaalin nasalisaatiota.

—Lai Otsuka (konsultti: Ana Vilacy Galúcio)

Tehtävä nro 5 (20 pistettä). Alla on suomen lauseita sekä niiden käännökset komndžon kielelle:

1. Minä tapasin heidät eilen.	kayé thewafé
2. Te olitte kutsumassa minua viikko sitten.	nüma wobräknwath
3. Me olimme halaamassa heitä viikko sitten.	nüma efathwake
4. Me halusimme teitä viikko sitten.	nüma thefafake
5. Te olette tapaamassa meitä nyt.	zena nwagrwrth
6. Me olemme näkemässä teidät nyt.	zena emarwe
7. Minä olen kutsumassa heitä nyt.	zena ebräknwé
8. He toivat teidät takaisin viikko sitten.	nüma thäbrimath
9. Te olitte halaamassa meitä viikko sitten.	nüma nfathwath
10. Me toimme heidät takaisin eilen.	kayé thäbrime
11. Te näitte minut viikko sitten.	nüma zwemarath
12. He kutsuivat meitä eilen.	kayé nznästh
13. He kutsuivat minua viikko sitten.	nüma zwäsath
14. Minä olin tapaamassa heitä viikko sitten.	nüma ewagrwa

(a) Käännä komndžon kieleksi:

15. Te halusitte minua eilen.
16. Minä kutsuin teitä viikko sitten.
17. Te olette halaamassa minua nyt.
18. He tapasivat meidät viikko sitten.

(b) Käännä suomeksi kaikilla mahdollisilla tavoilla:

19. nüma nbrigwath
20. kayé thefafé
21. nüma emarwa
22. kayé nznäbrimth

△ Komndžon kieli kuuluu jamilaiseen kielikuntaan. Sitä puhuu noin 250 ihmistä Roukun kylässä eteläisessä Papua-Uudessa-Guineassa.

ä, é, ü ovat vokaaleja; th on konsonantti.

—Vesko Milev (konsultti: Christian Döhler)

Toimittajat: Samuel Ahmed, Ákos Blaskovics, Mihai-Alexandru Bratu, Aida Davletova, Ivan Deržanski (tekn. toim.), Hugh Dobbs, Ana Meta Dolinar, Dmitrij Gerasimov, Shinjini Ghosh, Ksenija Giljarova, Stanislav Gurevitš, Angela Hou, David Hultman, Boris Iomdin, Taehun Lee, Bruno L’Astorina, Eimear McKnight, Dan-Mircea Mirea (päätoimittaja), Andrei Nikulin, Tung-Le Pan, Aleksejs Peguševs, Jan Petr, Aleksandr Piperski, Przemysław Podleśny, Marija Rubinštein, Daniel Rucki, Kazune Sato, Milena Veneva, Elysia Warner.

Suomenkielinen teksti: Andrei Nikulin, Elysia Warner (oikolukijat: Satu Keinänen, Ksenia Shagal).

Onnea kilpailuun!

Kahdennetkymmenennetkolmannet kansainväliset kielitieteen olympialaiset

Bukarest (Romania), 26. heinäkuuta – 2. elokuuta 2026

Vastaussivu: **Tehtävä nro 2**

(a)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.

(b) 28. k:ii –

- _____
- _____

29. kpaapî – _____

30. kîgha – _____

31. mty:aa – _____

32. nkéli dnye – _____

33. ngwolo – _____

34. kémi kîgha nt:uu – _____

(c) BB. (hänen) poika(nsa) – _____

CC. vihreä – _____

DD. rasva – _____

EE. tuore, raaka – _____

FF. (kypsytön) hedelmä – _____

GG. musta ihminen – _____

HH. Rosselin saari – _____

(d)

35.	36.	37.	38.	39.	40.
-----	-----	-----	-----	-----	-----

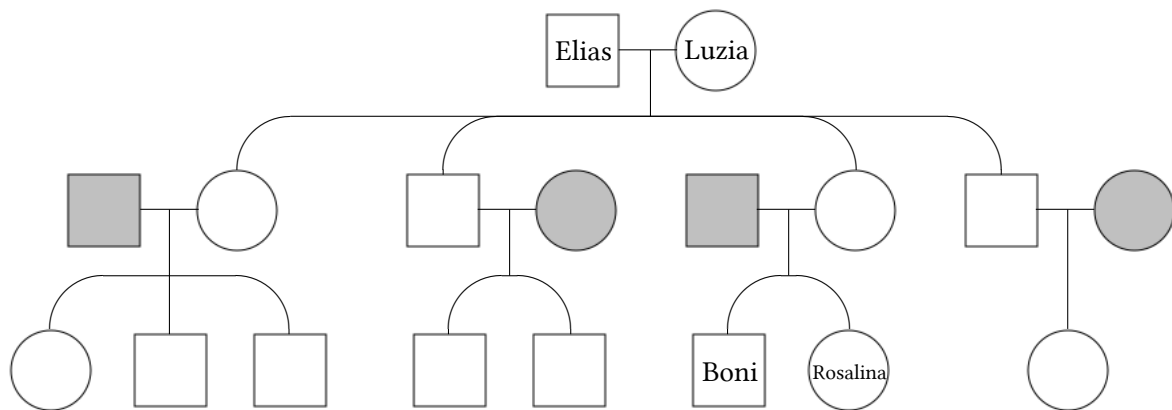
(e) Selitä, miten värit ilmaistaan jeli-dnjen kielessä.

Kahdennetkymmenennetkolmannet kansainväliset kielitieteen olympialaiset

Bukarest (Romania), 26. heinäkuuta – 2. elokuuta 2026

Vastaussivu: **Tehtävä nro 4**

(a)

(b) Boni > Rosalina > > > > > >

(c) (i) _____

(ii) _____

(iii) _____

(iv) _____

(v) _____

(vi) _____